

Bruxelles, 11.3.2020.
COM(2020) 98 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

**Novi akcijski plan za kružno gospodarstvo
Za čišću i konkurentniju Europu**

SADRŽAJ

1.	UVOD	2
2.	OKVIR POLITIKE ZA ODRŽIVE PROIZVODE.....	3
2.1.	Dizajn održivih proizvoda	3
2.2.	Jačanje položaja potrošača i javnih naručitelja	5
2.3.	Načela kružnosti u proizvodnim postupcima	6
3.	LANCI VRIJEDNOSTI KLJUČNIH PROIZVODA.....	6
3.1.	Elektronika i IKT.....	7
3.2.	Baterije i vozila.....	7
3.3.	Ambalaže	8
3.4.	Plastika	9
3.5.	Tekstil.....	10
3.6.	Građevinarstvo i zgrade.....	11
3.7.	Hrana, voda i hranjive tvari	12
4.	MANJE OTPADA, VEĆA VRIJEDNOST	12
4.1.	Bolja politika o otpadu kao potpora kružnosti i sprečavanju nastanka otpada	12
4.2.	Jačanje kružnosti u okruženju bez toksina	13
4.3.	Stvaranje funkcionalnog tržišta EU-a za sekundarne sirovine	14
4.4.	Pitanje izvoza otpada iz EU-a.....	14
5.	KORIST OD NAČELA KRUŽNOSTI ZA LJUDE, REGIJE I GRADOVE	15
6.	MEĐUSEKTORSKE MJERE	16
6.1.	Kružnost kao preduvjet za klimatsku neutralnost	16
6.2.	Financijska strana procesa.....	16
6.3.	Poticanje tranzicije istraživanjem, inovacijama i digitalizacijom	17
7.	NAJVAŽNIJA ZALAGANJA NA GLOBALNOJ RAZINI	17
8.	PRAĆENJE NAPRETKA	18
9.	ZAKLJUČAK	19

1. UVOD

Planet Zemlja samo je jedan, ali do 2050. trošit ćemo kao da ih imamo tri¹. Očekuje se da će se u sljedećih četrdeset godina globalna potrošnja materijala kao što su biomasa, fosilna goriva, metali i minerali udvostručiti², a godišnja proizvodnja otpada povećati za 70 % do 2050.³

Budući da polovina ukupnih emisija stakleničkih plinova te više od 90 % gubitka biološke raznolikosti i nestašice vode proizlaze iz ekstrakcije i prerade resursa, **europskim zelenim planom⁴** pokrenuta je usklađena strategija za klimatski neutralno, resursno učinkovito i konkurentno gospodarstvo. **Proširenjem kruznoga gospodarstva s predvodnika i na ostale gospodarske aktere** znatno će se doprinijeti postizanju **klimatske neutralnosti do 2050. i odvajanju gospodarskog rasta od upotrebe resursa.** Osim toga, tako će se osigurati da EU dugoročno ostane konkurentan i da nijedan dionik ne bude zapostavljen.

Kako bi se te težnje ostvarile, **EU treba ubrzati tranziciju na model regenerativnog rasta koji planetu vraća više nego što od njega uzima** te nastojati **potrošnju resursa dovesti u granice mogućnosti planeta**, što znači **smanjiti potrošački učinak i u sljedećem desetljeću udvostručiti stopu kružne upotrebe materijala.**

Suradnja na uspostavi okvira za održive proizvode dat će **poduzećima** nove mogućnosti u EU-u i šire. Takva **napredna i nepovratna tranzicija na održiv gospodarski sustav** neizostavan je dio **nove industrijske strategije EU-a.** Na temelju nedavne studije procjenjuje se da se primjenom načela kruznoga gospodarstva u cijelom gospodarstvu EU-a može ostvariti povećanje BDP-a EU-a od dodatnih 0,5 % do 2030., čime bi se stvorilo oko 700 000 novih radnih mjesta⁵. Postoji jasan poslovni model i za pojedinačna poduzeća: budući da u prosjeku 40 % potrošnje proizvodnih poduzeća u EU-u odlazi na materijale, modeli zatvorene petlje mogu im pomoći povećati profitabilnost te ih zaštititi od fluktuacija cijena resursa.

Na temelju jedinstvenog tržišta i potencijala digitalnih tehnologija kružno gospodarstvo može **ojačati industrijsku bazu EU-a** te **potaknuti osnivanje poduzeća i poduzetništvo među MSP-ovima.** Inovativni modeli koji se temelje na bliskijem odnosu s kupcima, masovnoj personalizaciji, ekonomiji dijeljenja i suradnje te digitalnim tehnologijama kao što su internet stvari, veliki podaci, lanci blokova i umjetna inteligencija ubrzat će tranziciju na kružno gospodarstvo, dematerijalizaciju našeg gospodarstva te smanjenje ovisnosti Europe o primarnim sirovinama.

Kružno gospodarstvo **građanima** će donijeti **visokokvalitetne, funkcionalne i sigurne proizvode koji su učinkoviti i cjenovno pristupačni**, duže traju i mogu se ponovno upotrijebiti, popraviti i visokokvalitetno reciklirati. Čitav **niz novih održivih usluga**, modela „proizvod kao usluga” i digitalnih rješenja povećat će kvalitetu života građana, stvoriti inovativna radna mjesta te modernizirati znanje i vještine.

U ovom akcijskom planu za kružno gospodarstvo predviđen je program usmjeren na budućnost kojim će se u suradnji s gospodarskim akterima, potrošačima,

¹ <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-consumption-production/>

² OECD (2018.), *Global Material Resources Outlook to 2060* (Globalni izgledi za materijalne resurse do 2060.).

³ Svjetska banka (2018.), *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050.*

⁴ COM(2019) 640 final.

⁵ Cambridge Econometrics, Trinomics, and ICF (2018.), *Impacts of circular economy policies on the labour market* (Utjecaj politika kruznog gospodarstva na tržište rada).

građanima i organizacijama civilnog društva ostvariti čišća i konkurentnija Europa. Njime se nastoji ubrzati korjenita promjena koja se zahtijeva u europskom zelenom planu te unaprijediti mjere za kružno gospodarstvo koje se provode od 2015.⁶ Ovim će se planom regulatorni okvir pojednostavniti i prilagoditi održivoj budućnosti, ostvarit će se najveći mogući broj prilika koje nudi tranzicija te će se opterećenje za građane i poduzeća svesti na najmanju moguću mjeru.

U planu se predstavlja skup međusobno povezanih inicijativa za uspostavu **čvrstog i usklađenog okvira politike u kojem će održivi proizvodi, usluge i poslovni modeli postati standard** te će se **obraci potrošnje transformirati tako da se otpad ni ne proizvodi.** Taj će se okvir politike o proizvodima uvoditi postupno, pri čemu će prioritet biti lanci vrijednosti ključnih proizvoda. Uvest će se i dodatne mjere kojima će se osigurati **smanjenje proizvodnje otpada te dobro funkcioniranje unutarnjeg tržišta EU-a za visokokvalitetne sekundarne sirovine.** Ojačat će se i kapaciteti EU-a za preuzimanje odgovornosti za vlastiti otpad.

Europa te korjenite promjene ne može ostvariti sama. EU će i dalje biti **predvodnik u prelasku na kružno gospodarstvo na globalnoj razini**⁷ te će upotrijebiti svoj utjecaj, stručnost i financijska sredstva za provedbu **ciljeva održivog razvoja do 2030.** Ovim se planom namjerava osigurati i da kružno gospodarstvo koristi građanima, regijama i gradovima, doprinosi klimatskoj neutralnosti te iskorištava potencijal istraživanja, inovacija i digitalizacije. U njemu se predviđa daljnji razvoj **pouzdanog okvira za praćenje** u svrhu mjerenja dobiti izvan okvira BDP-a.

2. OKVIR POLITIKE ZA ODRŽIVE PROIZVODE

2.1. Dizajn održivih proizvoda

Do 80 % učinka proizvoda na okoliš utvrđuje se u fazi dizajna⁸, ali **linearna narav procesa „uzmi-proizvedi-upotrijebi-baci” za proizvođače nije dovoljan poticaj da prijeđu na kružnu proizvodnju.** Velik broj proizvoda prebrzo se kvari i ne može se jednostavno ponovno upotrijebiti, popraviti ili reciklirati, a mnogi su i proizvedeni samo za jednokratnu upotrebu. Jedinstveno tržište istodobno je dovoljno veliko da EU može utvrditi globalne standarde za održivost proizvoda te utjecati na dizajn proizvoda i upravljanje lancima vrijednosti diljem svijeta.

Inicijativama i zakonodavstvom EU-a već su donekle obuhvaćeni određeni aspekti održivosti proizvoda, na obveznoj ili dobrovoljnoj osnovi. Konkretnije, Direktivom o ekološkom dizajnu⁹ uspješno su uređene energetska učinkovitost i određene kružne značajke proizvoda koji koriste energiju. Usporedno s time, instrumenti poput znaka za okoliš EU-a¹⁰ ili kriterija EU-a za zelenu javnu nabavu¹¹ imaju šire područje primjene, ali njihov je utjecaj ograničen zbog toga što se primjenjuju dobrovoljno. Točnije, **ne postoji sveobuhvatan skup zahtjeva** kojima bi se osiguralo da svi proizvodi koji se stavljaju na tržište EU-a budu sve održiviji i u skladu s načelom kružnosti.

⁶ COM(2015) 614 final.

⁷ SWD(2020) 100.

⁸ <https://op.europa.eu/hr/publication-detail/-/publication/4d42d597-4f92-4498-8e1d-857cc157e6db>

⁹ Direktiva 2009/125/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 21. listopada 2009. o uspostavi okvira za utvrđivanje zahtjeva za ekološki dizajn proizvoda koji koriste energiju (SL L 285, 31.10.2009., str. 10.).

¹⁰ Uredba (EZ) br. 66/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a (SL L 27, 30.1.2010., str. 1.)

¹¹ https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Kako bi **proizvodi bili usklađeni s klimatski neutralnim, resursno učinkovitim i kružnim gospodarstvom** te kako bi se smanjila proizvodnja otpada i osiguralo da rezultati koje postižu predvodnici održivosti postanu novi standard, Komisija će predložiti **zakonodavnu inicijativu politike za održive proizvode**.

U **središtu te zakonodavne inicijative** bit će proširenje područja primjene Direktive o ekološkom dizajnu na više od proizvoda koji koriste energiju kako bi se **okvir za ekološki dizajn mogao primijeniti na što širi raspon proizvoda i funkcionirati u skladu s načelima kružnosti**.

U okviru te zakonodavne inicijative i, prema potrebi, dopunskih zakonodavnih prijedloga Komisija će razmotriti utvrđivanje **načela održivosti** i drugih prikladnih načina za regulaciju sljedećih aspekata:

- poboljšanje **trajnosti proizvoda i mogućnosti za njihovu ponovnu uporabu, modernizaciju i popravak**, rješavanje prisutnosti **opasnih kemikalija** u proizvodima te povećanje **energetske i resursne učinkovitosti** proizvoda,
- povećanje **udjela recikliranog sadržaja u proizvodima** te osiguravanje njihove učinkovitosti i sigurnosti,
- omogućavanje **ponovne proizvodnje i visokokvalitetnog recikliranja**,
- smanjenje **ugličnog otiska i učinka na okoliš**,
- ograničavanje **jednokratne upotrebe** i sprečavanje **preranog zastarijevanja** proizvoda,
- uvođenje **zabrane uništavanja neprodane trajne robe**,
- poticanje modela „**proizvod kao usluga**” ili drugih modela u kojima **proizvođači zadržavaju vlasništvo nad proizvodom** ili odgovornost za njegovu funkcionalnost tijekom cijelog njegova životnog ciklusa,
- mobilizacija potencijala za **digitalizaciju** informacija o proizvodima, uključujući rješenja kao što su **digitalne putovnice, oznake i vodeni žigovi**,
- nagrađivanje proizvoda na temelju njihovih **razina uspješnosti u pogledu održivosti**, uključujući povezivanje visokih razina uspješnosti s poticajima.

Prioritet će se dati proizvodima utvrđenima u kontekstu lanaca vrijednosti iz ovog akcijskog plana, kao što su elektronički uređaji, proizvodi IKT-a i tekstilni proizvodi, ali i **namještaj i široko upotrebljavani međuproizvodi**, kao što su čelik, cement i kemikalije. Dodatne skupine proizvoda utvrdit će se na temelju njihova učinka na okoliš i potencijala za uvođenje kružnih rješenja.

Ova zakonodavna inicijativa i svi drugi komplementarni regulatorni ili dobrovoljni pristupi razvit će se tako da se **poboljša usklađenost s postojećim instrumentima kojima se reguliraju proizvodi u različitim fazama njihova životnog ciklusa**. Komisija želi da **načela održivosti proizvoda usmjeravaju širi razvoj politika i zakonodavstva u budućnosti**. Osim toga, Komisija će povećati djelotvornost postojećeg okvira za ekološki dizajn proizvoda koji koriste energiju, uključujući brzo donošenje i provedbu novog plana rada za ekološki dizajn i označivanje energetske učinkovitosti u razdoblju 2020.–2024. za pojedinačne skupine proizvoda.

U sklopu revizije Direktive o ekološkom dizajnu te u daljnjem radu na određenim skupinama proizvoda, u okviru ekološkog dizajna ili drugih instrumenata, prema potrebi će se razvijati kriteriji i pravila utvrđeni na temelju Uredbe o znaku za okoliš EU-a,

pristupa za mjerenje ekološkog otiska proizvoda¹² i kriterija EU-a za zelenu javnu nabavu. Komisija će razmotriti uvođenje obveznih zahtjeva za povećanje održivosti ne samo robe, već i usluga. Pomno će se razmotriti i mogućnost uvođenja zahtjeva povezanih sa socijalnim aspektima i aspektima očuvanja okoliša duž lanca vrijednosti, od proizvodnje do kraja životnog vijeka proizvoda, među ostalim u kontekstu pravila WTO-a. Naprimjer, osiguravanje pristupačnosti određenih proizvoda i usluga¹³ uz doprinos socijalnoj uključenosti može pogodovati trajnosti proizvoda i mogućnosti njihove ponovne uporabe.

Nadalje, kako bi poduprla **stvarnu i učinkovitu primjenu** novog okvira za održive proizvode, Komisija će:

- uspostaviti zajednički **europski podatkovni prostor za pametne kružne aplikacije**¹⁴ s podacima o lancima vrijednosti i informacijama o proizvodima,
- u suradnji s nacionalnim tijelima pojačati **provedbu primjenjivih zahtjeva u pogledu održivosti** za proizvode koji se stavljaju na tržište EU-a, posebno u okviru **usklađenih inspekcija i mjera za nadzor tržišta**.

2.2. Jačanje položaja potrošača i javnih naručitelja

Jačanje položaja potrošača i omogućivanje uštede troškova ključni su elementi okvira politike za održive proizvode. Kako bi privukla potrošače da sudjeluju u kružnom gospodarstvu, Komisija će predložiti reviziju prava EU-a o zaštiti potrošača kojom će osigurati da **potrošači u trenutku prodaje dobiju pouzdane i relevantne informacije o proizvodima**, uključujući informacije o **životnom vijeku** proizvoda i **dostupnosti usluga popravka, rezervnih dijelova i priručnika za popravak**. Komisija će razmotriti i dodatno **jačanje zaštite potrošača od manipulativnog zelenog marketinga i preuranjenog zastarijevanja** te uspostavu minimalnih zahtjeva za **oznake/logotipe o održivosti i alate za informiranje**.

Osim toga, Komisija će raditi na **uvođenju novog „prava na popravak“** i razmotriti uvođenje **novih horizontalnih stvarnih prava za potrošače**, npr. u pogledu dostupnosti rezervnih dijelova ili pristupa popravku i, za IKT i elektroničke uređaje, uslugama ažuriranja. Kad je riječ o ulozi **jamstava** u usklađivanju proizvoda s načelima kružnosti, Komisija će razmotriti moguće izmjene i u kontekstu revizije Direktive 2019/771¹⁵.

Komisija će predložiti i da **poduzeća potkrijepe svoje tvrdnje o prihvatljivosti za okoliš** primjenom metoda za mjerenje ekološkog otiska proizvoda i organizacija. Testirat će integraciju tih metoda u dodjelu znaka za okoliš EU-a i u to sustavnije uključivati trajnost, mogućnost recikliranja i udio recikliranog sadržaja u kriterije za dodjelu oznaka za okoliš EU-a.

Kupovna moć javnih tijela čini 14 % BDP-a EU-a i može služiti kao snažan pokretač potražnje za održivim proizvodima. Kako bi iskoristila taj potencijal, Komisija će predložiti **minimalne obvezne kriterije za zelenu javnu nabavu (GPP) i s njima povezane ciljeve u sektorskom zakonodavstvu** te postupno uvesti **obvezu**

¹² https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/PEFCR_OEFSR_en.htm

¹³ Direktiva (EU) 2019/882 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o zahtjevima za pristupačnost proizvoda i usluga (SL L 151, 7.6.2019., str. 70).

¹⁴ COM(2020) 67 final.

¹⁵ Direktiva (EU) 2019/771 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2019. o određenim aspektima ugovora o kupoprodaji robe (SL L 136, 22.5.2019., str. 28.).

izvješćivanja radi praćenja primjene zelene javne nabave bez stvaranja neopravdanog administrativnog opterećenja za javne naručitelje. Nadalje, Komisija će nastaviti podupirati izgradnju kapaciteta uz pomoć smjernica, osposobljavanja i širenja dobrih praksi te poticanjem javnih naručitelja na sudjelovanje u inicijativi „**Javni naručitelji za klimu i okoliš**”, koja će olakšati razmjene informacija među naručiteljima koji su se obvezali na provedbu zelene javne nabave.

2.3. Načela kružnosti u proizvodnim postupcima

Kružnost je bitan element šire tranzicije industrije na klimatsku neutralnost i dugoročnu konkurentnost. Ona može donijeti znatne uštede materijala duž lanaca vrijednosti i u okviru proizvodnih postupaka, stvoriti dodanu vrijednost i otvoriti gospodarske prilike. U sinergiji s ciljevima industrijske strategije¹⁶ Komisija će sljedećim aktivnostima omogućiti veću kružnost u industriji:

- ocijenit će mogućnosti za daljnje promicanje kružnosti u industrijskim procesima u kontekstu revizije **Direktive o industrijskim emisijama**¹⁷, uključujući integraciju praksi kružnog gospodarstva u buduće referentne dokumente o najboljim raspoloživim tehnikama,
- olakšat će industrijsku simbiozu razvojem **sustava izvješćivanja i certificiranja koje predvodi industrija** te će omogućiti provedbu industrijske simbioze,
- podupirat će **održive kružne biosektore** provedbom akcijskog plana za biogospodarstvo¹⁸,
- promicat će uporabu **digitalnih tehnologija za praćenje i sljedivost resursa**,
- promicat će uvođenje zelenih tehnologija preko sustava pouzdane provjere tako što će **registrirati program EU-a za provjeru tehnologija zaštite okoliša** kao certifikacijski žig EU-a.

Novom **strategijom za MSP-ove**¹⁹ poticat će se kružna industrijska suradnja među MSP-ovima koja se temelji na osposobljavanju, savjetovanju u okviru Europske poduzetničke mreže za suradnju klastera te prijenosu znanja putem Europskog centra znanja za učinkovitu uporabu resursa.

3. LANCI VRIJEDNOSTI KLJUČNIH PROIZVODA

Zbog izazova koji za održivost predstavljaju lanci vrijednosti ključnih proizvoda nužno je poduzeti hitne, sveobuhvatne i usklađene mjere. Te će mjere biti sastavni dio okvira politike za održive proizvode opisanog u odjeljku 2. One će doprinijeti odgovoru na klimatsku krizu i doprinijeti industrijskoj strategiji EU-a, kao i budućim strategijama za biološku raznolikost i šume te strategiji „od polja do stola”. U okviru upravljanja sektorskim mjerama Komisija će blisko surađivati s dionicima ključnih lanaca vrijednosti na prepoznavanju i uklanjanju prepreka širenju tržišta za kružne proizvode.

¹⁶ COM(2020) 102.

¹⁷ Direktiva 2010/75/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 24. studenoga 2010. o industrijskim emisijama (integrirano sprečavanje i kontrola onečišćenja) (SL L 334, 17.12.2010., str. 17.).

¹⁸ COM(2018) 763 final.

¹⁹ COM(2020) 103.

3.1. Elektronika i IKT

Sektor električne i elektroničke opreme jedan je od tokova otpada s najbržim rastom u EU-u, čija godišnja stopa rasta trenutačno iznosi 2 %. Procjenjuje se da se u EU-u reciklira manje od 40 % elektroničkog otpada²⁰. Vrijednost se gubi ako se potpuno ili djelomično funkcionalni proizvodi odbacuju jer se ne mogu popraviti, ne može im se zamijeniti baterija, više ne podržavaju novi softver ili se materijali ugrađeni u proizvode ne oporabljuju. Oko dvije trećine Europljana htjele bi moći duže upotrebljavati svoje digitalne uređaje, pod uvjetom da produžena upotreba ne utječe znatno na rad uređaja²¹.

Kao odgovor na te izazove Komisija će predstaviti „**Inicijativu za kružnu elektroniku**”, kojom će mobilizirati postojeće i nove instrumente. U skladu s novim okvirom politike za održive proizvode, u toj će se inicijativi promicati dulji životni vijek proizvoda te će ona sadržavati, među ostalim, sljedeće mjere:

- regulatorne mjere za elektroniku i proizvode IKT-a, uključujući **mobilne telefone, tablete i prijenosna računala** u okviru Direktive o ekološkom dizajnu kako bi se uređaji dizajnirali imajući na umu energetska učinkovitost, trajnost i mogućnosti popravka, ažuriranja, održavanja, ponovne uporabe i recikliranja. Više pojedinosti o tome utvrdit će se u skorašnjem planu rada za ekološki dizajn. **Pisači i potrošni materijal kao što su tintni ulošci** bit će obuhvaćeni tim mjerama, osim ako taj sektor u sljedećih šest mjeseci ne postigne ambiciozan dobrovoljni sporazum,
- usmjeravanje na elektroniku i IKT kao **prioritetni sektor za provedbu „prava na popravak”**, uključujući pravo na ažuriranje zastarjelih softvera,
- regulatorne mjere za **punjače za mobilne telefone i slične uređaje**, uključujući **uvođenje jedinstvenog punjača**, poboljšanje trajnosti kabela za punjenje i poticaje za odvajanje kupovine punjača od kupovine novih uređaja,
- poboljšanje sakupljanja i obrade otpadne električne i elektroničke opreme²², uključujući razmatranje mogućnosti za **sustav za povrat ili otkup starih mobilnih telefona, tableta i punjača na razini EU-a**,
- reviziju propisa EU-a o **ograničenjima za opasne tvari u električnoj i elektroničkoj opremi**²³ i smjernice za bolju usklađenost s relevantnim zakonodavstvom, uključujući Uredbu REACH²⁴ i zakonodavstvo o ekološkom dizajnu.

3.2. Baterije i vozila

Održive baterije i vozila podupiru mobilnost budućnosti. Radi brzog napretka u povećanju održivosti novog lanca vrijednosti baterija za elektromobilnost te kao poticaj kružnom potencijalu svih baterija Komisija će ove godine predložiti **novi regulatorni okvir za baterije**. Taj će se zakonodavni prijedlog temeljiti na evaluaciji Direktive o baterijama²⁵ i na radu Saveza za baterije, uzimajući u obzir sljedeće elemente:

²⁰ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&pcode=t2020_rt130&plugin=1

²¹ Posebno izvješće Eurobarometra br. 503, siječanj 2020.

²² Direktiva 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL L 197, 24.7.2012., str. 38.).

²³ Direktiva 2011/65/EU o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi (SL L 174, 1.7.2011., str. 88.)

²⁴ Uredba (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije (SL L 396, 30.12.2006., str. 1.).

²⁵ Direktiva 2006/66/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 6. rujna 2006. o baterijama i akumulatorima i o otpadnim baterijama i akumulatorima te stavljanju izvan snage Direktive 91/157/EEZ (SL L 266, 26.9.2006., str. 1.).

- **pravila o recikliranom sadržaju** i mjere za poboljšanje **stopa sakupljanja i recikliranja svih baterija**, osiguravanje **oporabe vrijednih materijala** i pružanje **smjernica potrošačima**,
- pronalazak rješenja za **nepunjive baterije** kako bi se postupno ukinula njihova upotreba u slučajevima u kojima postoje alternative,
- **zahtjeve za održivost i transparentnost kad je riječ o baterijama**, pri čemu će se uzeti u obzir npr. ugljični otisak proizvodnje baterija, etička nabava sirovina i sigurnost opskrbe te će se olakšati ponovna uporaba, prenamjena i recikliranje.

Komisija će predložiti i reviziju propisa o **otpadnim vozilima**²⁶ kako bi se promicali kružniji poslovni modeli **povezivanjem problema u dizajnu sa zbrinjavanjem vozila na kraju njihova životnog vijeka**, pri čemu će se razmotriti **propisi o obveznom udjelu recikliranog sadržaja u određenim materijalima sastavnih dijelova** te će se **povećati učinkovitost recikliranja**. Osim toga, Komisija će razmotriti koje su najučinkovitije mjere za osiguranje sakupljanja **otpadnih ulja** i njihove obrade kako bi bila prihvatljiva za okoliš.

Šira perspektiva buduće **sveobuhvatne europske strategije za održivu i pametnu mobilnost** uključivat će poboljšanje sinergija s tranzicijom na kružno gospodarstvo, posebno primjenom rješenja za „proizvode kao usluge” kako bi se smanjila potrošnja primarnih sirovina, upotrebljavala održiva alternativna goriva, poboljšala upotreba infrastrukture i vozila, povećali stope popunjenosti vozila i faktori opterećenja te smanjili proizvodnja otpada i onečišćenje.

3.3. Ambalaže

Količina materijala koji se upotrebljavaju za ambalaže konstantno raste te je 2017. zabilježena rekordna količina ambalažnog otpada – 173 kg po stanovniku. Kako bi se do 2030. osiguralo da se sva ambalaža na tržištu EU-a može ponovno upotrijebiti ili reciklirati na gospodarski održiv način, Komisija će revidirati Direktivu 94/62/EZ²⁷ kako bi **postrožila obvezne zahtjeve za ambalaže** koje se mogu stavljati na tržište EU-a i kako bi razmotrila uvođenje drugih mjera, s naglaskom na:

- **smanjenju (prekomjernog) ambalažnog i ambalažnog otpada**, uključujući utvrđivanje ciljeva i drugih mjera za sprečavanje nastanka otpada,
- poticanju **dizajna za ponovnu uporabu i mogućnost recikliranja ambalaže**, uključujući razmatranje ograničenja uporabe nekih materijala za određene primjene, posebice kad je moguće upotrijebiti alternativne sustave ili proizvode koji se mogu ponovno upotrijebiti ili kad je moguće sigurno rukovanje potrošnom robom bez ambalaže,
- razmatranju **smanjenja složenosti ambalažnih materijala**, uključujući broj korištenih materijala i polimera.

U okviru inicijative za usklađivanje sustava odvojenog sakupljanja navedene u odjeljku 4.1. Komisija će ocijeniti izvedivost **označivanja** na razini EU-a **kojim bi se olakšalo ispravno odvajanje ambalažnog otpada na izvoru**.

²⁶ Direktiva 2000/53/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 18. rujna 2000. o otpadnim vozilima (SL L 269, 21.10.2000., str. 34.).

²⁷ Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća 94/62/EZ od 20. prosinca 1994. o ambalaži i ambalažnom otpadu (SL L 365, 31.12.1994., str. 10.).

Komisija će utvrditi i **propise za sigurno recikliranje** plastičnih materijala osim PET-a u **materijale koji dolaze u dodir s hranom**.

Komisija će također strogo pratiti i podupirati provedbu zahtjeva iz Direktive o vodi za piće kako bi **pitka voda iz slavine bila dostupna na javnim mjestima**, čime će se smanjiti potreba za vodom u bocama i spriječiti proizvodnja ambalažnog otpada.

3.4. Plastika

Strategija EU-a za plastiku u kružnom gospodarstvu²⁸ pokrenula je sveobuhvatan skup inicijativa kao odgovor na problem koji znatno zabrinjava javnost. Međutim, budući da se očekuje da će se potrošnja plastike u sljedećih 20 godina udvostručiti, Komisija će poduzeti daljnje ciljane mjere za suočavanje s izazovima u smislu održivosti koje predstavlja taj sveprisutni materijal te će nastaviti promicati usklađen pristup rješavanju problema onečišćenja plastikom na globalnoj razini, kako je opisano u odjeljku 7.

Kako bi proširila upotrebu reciklirane plastike i doprinijela održivijoj uporabi plastike, Komisija će predložiti **obvezne zahtjeve za reciklirani sadržaj i mjere za smanjenje otpada za ključne proizvode kao što su ambalaža, građevinski materijali i vozila**, pri čemu će uzeti u obzir i aktivnosti Saveza za kružnu plastiku.

Osim mjera za smanjenje onečišćivanja okoliša plastičnim otpadom, Komisija će se usredotočiti i na problem **prisutnosti mikroplastike u okolišu**:

- **ograničit će namjerno dodavanje mikroplastike** i peleta uzimajući u obzir mišljenje Europske agencije za kemikalije,
- razvit će **označivanje, standardizaciju, certifikaciju i regulatorne mjere** za nenamjerno ispuštanje mikroplastike, uključujući mjere za povećanje **hvatanja mikroplastike** u svim relevantnim fazama životnog ciklusa proizvoda,
- razradit će i uskladiti metode za **mjerenje količine nenamjerno ispuštene mikroplastike**, posebno iz guma i tekstila, te će prikupljati usklađene podatke o koncentracijama mikroplastike u morskoj vodi,
- nadoknadit će nedostatke **znanstvenih spoznaja o riziku** od mikroplastike i njezinu **pojavljivanju** u okolišu, vodi za piće i hrani.

Osim toga, Komisija će se suočiti s novim izazovima u pogledu održivosti razvijanjem **okvira politike o**

- **nabavi, označivanju i uporabi biološke plastike** na temelju ocjene stvarne koristi za okoliš dobivene upotrebom bioloških sirovina, koja će biti veća od smanjenje upotrebe fosilnih resursa,
- **upotrebi biorazgradive plastike ili plastike koja se može kompostirati** na temelju ocjene koristi za okoliš od upotrebe tih vrsta plastike te ocjene kriterija za njihovu upotrebu. Nastojat će osigurati da označivanje proizvoda oznakama „biorazgradiv” ili „može se kompostirati” ne zavarava potrošače tako da te proizvode odlažu na način kojim se okoliš onečišćuje plastikom zbog neprimjerenih okolišnih uvjeta ili nedovoljnog vremena za razgradnju.

²⁸ COM(2018) 28 final.

Komisija će osigurati pravodobnu provedbu nove Direktive o **plastičnim proizvodima za jednokratnu upotrebu** i ribolovnom alatu²⁹ kako bi riješila problem onečišćenja mora plastikom te istodobno zaštitila jedinstveno tržište, posebno s obzirom na:

- usklađeno tumačenje proizvoda obuhvaćenih Direktivom,
- označivanje proizvoda kao što su duhan, čaše za napitke i vlažne maramice te osiguravanje uvođenja čepova koji će biti spojeni s bocama kako bi se spriječilo onečišćivanje okoliša smećem,
- razvoj prvih propisa o mjerenju recikliranog sadržaja u proizvodima.

3.5. Tekstil

Nakon hrane, stanovanja i prijevoza, tekstil je četvrta najintenzivnija kategorija kad je riječ o uporabi primarnih sirovina i vode, a peta kad je riječ o emisijama stakleničkih plinova³⁰. Procjenjuje se da se manje od 1 % sveg tekstila diljem svijeta reciklira u novi tekstil³¹. Tekstilni sektor EU-a, koji uglavnom čine MSP-ovi, počeo se oporavljati nakon dugog razdoblja restrukturiranja, ali 60 % vrijednosti odjeće u EU-u proizvodi se izvan EU-a.

U kontekstu složenosti tekstilnog lanca vrijednosti, kako bi se suočila s tim izazovima, Komisija će predložiti **sveobuhvatnu strategiju EU-a za tekstil**, koja će se temeljiti na informacijama dobivenima od industrije i drugih dionika. Tom će se strategijom nastojati ojačati industrijska konkurentnost i inovacije u sektoru tekstila, potaknuti tržište EU-a za održive i kružne tekstilne proizvode, uključujući tržište za ponovnu uporabu, riješiti problem brze mode i potaknuti novi poslovni modeli. To će se postići sveobuhvatnim skupom mjera, uključujući:

- primjenu **novog okvira za održive proizvode** iz odjeljka 2. na tekstil, uključujući razvoj **mjera za ekološki dizajn** kako bi se osiguralo da se tekstilni proizvodi usklade s načelima kružnosti, odnosno kako bi se osigurala upotreba sekundarnih sirovina, uklonile štetne kemikalije te **ojačao položaj poduzeća i privatnih potrošača kako bi se mogli odlučiti za održive tekstile i imati neometan pristup uslugama ponovne upotrebe i popravka**,
- poboljšanje poslovnog i regulatornog okruženja za održive i kružne tekstilne proizvode u EU-u, posebno davanjem **poticaja i potpore modelima „proizvoda kao usluga”, kružnim materijalima i proizvodnim procesima** te povećanjem transparentnosti **međunarodnom suradnjom**,
- smjernice za postizanje **visokih stopa odvojenog sakupljanja tekstilnog otpada**, koje države članice moraju osigurati do 2025.,
- poticaje za **razvrstavanje, ponovnu uporabu i recikliranje tekstila**, uključujući s pomoću **inovacija, poticanja industrijske primjene i regulatornih mjera** kao što je proširena odgovornost proizvođača.

²⁹ Direktiva (EU) 2019/904 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. lipnja 2019. o smanjenju utjecaja određenih plastičnih proizvoda na okoliš (SL L 155, 12.6.2019., str. 1.).

³⁰ Informativno izvješće Europske agencije za okoliš, studeni 2019.

³¹ Ellen McArthur Foundation (2017.), *A new Textiles Economy* (Novo tekstilno gospodarstvo).

3.6. Građevinarstvo i zgrade

Izgrađeni okoliš znatno utječe na mnoge sektore gospodarstva, lokalna radna mjesta i kvalitetu života. On crpi velike količine resursa i na njega se troši oko 50 % svih ekstrahiranih materijala. Građevinski sektor proizvodi više od 35 % ukupnog otpada u EU-u³². Procjenjuje se da 5–12 % ukupnih nacionalnih emisija stakleničkih plinova čine emisije iz ekstrakcije materijala, proizvodnje građevnih proizvoda te izgradnje i obnove zgrada³³. Veća učinkovitost materijala mogla bi smanjiti te emisije za 80 %³⁴.

Kako bi se iskoristio potencijal za povećanje učinkovitosti materijala i smanjili utjecaji na klimu, Komisija će pokrenuti novu **sveobuhvatnu strategiju za održivi izgrađeni okoliš**. Tom će strategijom osigurati horizontalnu usklađenost relevantnih područja politike kao što su klima, energetika i učinkovitost resursa, gospodarenje građevinskim otpadom i otpadom od rušenja, pristupačnost, digitalizacija i vještine. U njoj će se promovirati načela kružnosti tijekom životnog ciklusa zgrada tako što će se:

- usmjeriti na stupanj održivosti građevnih proizvoda u kontekstu revizije **Uredbe o građevnim proizvodima**³⁵, uključujući moguće uvođenje **zahtjeva za reciklirani sadržaj** za određene građevne proizvode, uzimajući u obzir njihovu sigurnost i funkcionalnost,
- promovirati mjere za poboljšanje trajnosti i prilagodljivosti izgrađene imovine u skladu s načelima kružnog gospodarstva za projektiranje zgrada³⁶ te razviti **digitalne očevidnike** za zgrade,
- upotrebljavati okvir za izvješćivanje Level(s)³⁷ radi **integracije procjene životnog ciklusa u javnu nabavu i okvir EU-a za održivo financiranje** te razmotriti primjerenost određivanja ciljeva za smanjenje emisija ugljika i potencijala za skladištenje ugljika,
- razmotriti revizija **ciljeva uporabe materijala utvrđenih u zakonodavstvu EU-a o građevinskom otpadu i njegovim frakcijama specifičnima za materijale**,
- promovirati inicijative za **smanjenje prekrivanja tla**, obnovu napuštenih ili neiskorištenih kontaminiranih industrijskih područja te povećanje sigurne, održive i kružne uporabe **iskopanih tala**.

Nadalje, **inicijativa „val obnove“** najavljena u europskom zelenom planu, kojom se namjerava znatno poboljšati energetska učinkovitost u EU-u, provest će se u skladu s načelima kružnog gospodarstva, konkretnije produženjem životnog ciklusa zgrada i poboljšanjem njihove učinkovitosti tijekom cijelog životnog ciklusa. U okviru revizije ciljeva uporabe za građevinski otpad i otpad od rušenja Komisija će obratiti posebnu pažnju na izolacijske materijale, čiji se tok otpada povećava.

³² Podaci Eurostata za 2016.

³³ <https://www.boverket.se/sv/byggande/hallbart-byggande-och-forvaltning/miljoindikatorer---aktuellt-status/vaxthusgaser/>

³⁴ Hertwich, E., Lifset, R., Pauliuk, S., Heeren, N., IRP, (2020.), *Resource Efficiency and Climate Change: Material Efficiency Strategies for a Low-Carbon Future* (Učinkovitost resursa i klimatske promjene: strategije za učinkovitost materijala i niskougljičnu budućnost).

³⁵ Uredba (EU) br. 305/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2011. o utvrđivanju usklađenih uvjeta za stavljanje na tržište građevnih proizvoda i stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 89/106/EEZ (SL L 88, 4.4.2011., str. 5.).

³⁶ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/39984>

³⁷ <https://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

3.7. Hrana, voda i hranjive tvari

Kružno gospodarstvo može znatno smanjiti negativne posljedice ekstrakcije i upotrebe resursa za okoliš te doprinijeti obnovi biološke raznolikosti i prirodnog kapitala u Europi. Biološki resursi ključan su doprinos gospodarstvu EU-a te će u budućnosti imati sve važniju ulogu. Komisija će nastojati osigurati održivost obnovljivih materijala na biološkoj osnovi, među ostalim provedbom mjera u skladu sa strategijom i akcijskim planom za biogospodarstvo.

Iako lanac vrijednosti prehrambenih proizvoda uzrokuje znatan pritisak na resurse i okoliš, procjenjuje se da se u EU-u izgubi ili baci 20 % ukupne proizvedene hrane. Stoga će u skladu s ciljevima održivog razvoja i u okviru revizije Direktive 2008/98/EZ³⁸, spomenute u odjeljku 4.1., Komisija predložiti cilj **smanjenja rasipanja hrane** kao jednu od ključnih mjera u okviru buduće strategije EU-a „od polja do stola”, kojom će se obuhvatiti čitav lanac vrijednosti hrane.

Komisija će razmotriti i posebne mjere za povećanje održivosti distribucije i potrošnje hrane. U okviru inicijative za održive proizvode Komisija će pokrenuti analize za utvrđivanje područja primjene zakonodavne inicijative o ponovnoj uporabi kako bi se **jednokratne ambalaže, stolni proizvodi i pribor za jelo u prehrambenim uslugama zamijenili proizvodima koji se mogu ponovno upotrijebiti**.

Novom uredbom o ponovnoj uporabi vode potaknut će se primjena kružnih načela na ponovnu uporabu vode u poljoprivredi. Komisija će **olakšati ponovnu uporabu vode i njezinu učinkovitost, među ostalim u industrijskim procesima**.

Osim toga, razvit će **integrirani plan upravljanja hranjivim tvarima** kako bi se osigurala održivija primjena hranjivih tvari i potaknula tržišta za oporabljene hranjive tvari. Komisija će razmotriti i **reviziju direktiva o pročišćavanju otpadnih voda i mulju** te će ocijeniti **prirodne načine za uklanjanje hranjivih tvari kao što su alge**.

4. MANJE OTPADA, VEĆA VRIJEDNOST

4.1. Bolja politika o otpadu kao potpora kružnosti i sprečavanju nastanka otpada

Unatoč nastojanjima na razini EU-a i na nacionalnoj razini, količina otpada koji proizvodimo ne smanjuje se. Godišnja proizvodnja otpada iz svih gospodarskih aktivnosti u EU-u iznosi oko 2,5 milijarde tona, ili 5 tona po glavi godišnje, a svaki građanin u prosjeku proizvede gotovo pola tone komunalnog otpada. U odvajanje stvaranja otpada od gospodarskog rasta trebat će uložiti velik trud duž cijelog lanca vrijednosti i u svakom kućanstvu.

Uvođenje politike za održive proizvode i njezino prenošenje u posebno zakonodavstvo (vidjeti odjeljke 2. i 3.) bit će ključno za postizanje napretka u sprečavanju nastanka otpada. Osim toga, moramo proširiti, ojačati i bolje provoditi propise EU-a o otpadu.

Ti su propisi od 1970-ih doprinijeli velikim poboljšanjima u gospodarenju otpadom, uz financijsku potporu EU-a. Međutim, potrebno ih je kontinuirano modernizirati kako se prilagodili kružnom gospodarstvu i digitalnom dobu. Kako je objašnjeno u odjeljku 3., revizija **zakonodavstva EU-a o baterijama, ambalažama, otpadnim vozilima i opasnim tvarima u elektroničkoj opremi** predložit će se s ciljem sprečavanja nastanka

³⁸ Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

otpada, povećanja recikliranog sadržaja, promicanja sigurnijih i čistih tokova otpada te osiguravanja visokokvalitetnog recikliranja.

Komisija će u kontekstu revizije Direktive 2008/98/EZ predložiti i **ciljeve smanjenja nastanka otpada** za konkretne tokove otpada u okviru šireg skupa mjera. Uz to će poboljšati provedbu nedavno donesenih zahtjeva za **programe proširene odgovornosti proizvođača**, davati poticaje te podupirati razmjenu informacija i dobrih praksi u recikliranju. Sve će to pomoći da se znatno smanji ukupna proizvodnja otpada i prepolovi **količina preostalog (nerecikliranog) komunalnog otpada do 2030.**

Visokokvalitetno recikliranje ovisi o djelotvornom odvojenom sakupljanju otpada. Kako bi građanima, poduzećima i javnim tijelima pomogla u razdvajanju otpada, Komisija će **predložiti usklađivanje sustava za odvojeno sakupljanje**. Konkretnije, tim će se prijedlogom obuhvatiti najdjelotvornije kombinacije modela za odvojeno prikupljanje otpada, gustoća i pristupačnost mjesta za odvojeno prikupljanje, uključujući javne prostore, s obzirom na regionalne i lokalne uvjete od gradova do najudaljenijih regija. Razmotrit će se i drugi aspekti koji olakšavaju sudjelovanje potrošača, kao što su jedinstvene boje kanti za smeće, usklađeni simboli za ključne vrste otpada, oznake proizvoda, informativne kampanje i gospodarski instrumenti. Nastojat će se standardizirati i upotrebljavati sustavi upravljanja kvalitetom kako bi se osigurala kvaliteta sakupljenog otpada koji je namijenjen za upotrebu u proizvodima, a posebno u materijalima koji dolaze u dodir s hranom.

Potreban je dodatan trud kako bi se državama članicama pružila potpora u gospodarenju otpadom. Postoji rizik da ih polovina neće ispuniti cilj smanjenja komunalnog otpada za 50 % do 2020. Kako bi potaknula reforme politika, Komisija će organizirati **razmjene na visokoj razini o kružnom gospodarstvu i otpadu** te će **pojačati suradnju s državama članicama, regijama i gradovima** radi što boljeg iskorištavanja sredstava EU-a. Prema potrebi, Komisija će iskoristiti i svoje provedbene ovlasti.

4.2. Jačanje kružnosti u okruženju bez toksina

Politikom i zakonodavstvom EU-a o kemikalijama, a posebno Uredbom REACH, potiče se prelazak na „sigurni dizajn kemikalija” postupnom zamjenom opasnih tvari radi bolje zaštite građana i okoliša. Međutim, sigurnost sekundarnih sirovina može biti ugrožena, npr. ako zabranjene tvari zaostanu u recikliranim sirovinama. Kako bi povećala povjerenje dionika u uporabu sekundarnih sirovina, Komisija će:

- podupirati razvoj rješenja za **visokokvalitetno sortiranje i uklanjanje kontaminanata iz otpada**, uključujući one koji su prisutni zbog slučajne kontaminacije,
- razviti **metodologije za smanjenje prisutnosti tvari koje predstavljaju rizik za zdravlje ili okoliš u recikliranim materijalima i od njih proizvedenim proizvodima**,
- surađivati s industrijom kako bi postupno razvila **usklađene sustave za praćenje informacija i upravljanje informacijama o tvarima** za koje se utvrdi da su posebno zabrinjavajuće te o drugim relevantnim tvarima, posebno onima s kroničnim učincima³⁹ i tvarima koje uzrokuju tehničke probleme za uporabu, a prisutne su duž lanaca opskrbe; utvrdit će **prisutnost tih tvari u otpadu** u sinergiji s mjerama iz okvira politike za

³⁹ Kako su utvrđene u skladu s Uredbom (EZ) br. 1907/2006 i Uredbom (EZ) br. 1272/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o razvrstavanju, označavanju i pakiranju tvari i smjesa, o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 67/548/EEZ i Direktive 1999/45/EZ i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1907/2006 (SL L 353, 31.12.2008., str. 1.)

održive proizvode i bazom podataka ECHA-e o proizvodima koji sadržavaju posebno zabrinjavajuće tvari,

- predložiti izmjene **prilogâ Uredbi o postojanim organskim onečišćujućim tvarima** u skladu sa znanstvenim i tehničkim napretkom i međunarodnim obvezama u okviru Stockholmske konvencije,
- poboljšati **razvrstavanje opasnog otpada i gospodarenje opasnim otpadom** kako bi se održali čisti tokovi recikliranja, uključujući daljnje usklađivanje s razvrstavanjem kemijskih tvari i smjesa prema potrebi.

Buduća **strategija o kemikalijama za održivost** dodatno će se usmjeriti na povezanost zakonodavstva o kemikalijama, proizvodima i otpadu te će se pojačati sinergije s kružnim gospodarstvom.

4.3. Stvaranje funkcionalnog tržišta EU-a za sekundarne sirovine

Sekundarne sirovine teško konkuriraju primarnim sirovinama zbog razloga koji se ne odnose samo na njihovu sigurnost, već i na učinkovitost, dostupnost i cijenu. Nizom mjera koje su predviđene u ovom planu, posebno uvođenjem zahtjeva za **reciklirani sadržaj** u proizvodima, doprinijet će se sprečavanju neusklađenosti između ponude i potražnje sekundarnih sirovina te osigurati neometano širenje sektora recikliranja u EU-u. Osim toga, kako bi uspostavila visoko funkcionalno unutarnje tržište za sekundarne sirovine, Komisija će:

- ocijeniti mogućnosti za dodatni razvoj **kriterija za prestanak statusa otpada za određene tokove otpada** na temelju praćenja primjene revidiranih pravila o prestanku statusa otpada i nusproizvodima u državama članicama te podupirati prekogranične inicijative za suradnju na usklađivanju nacionalnih kriterija za prestanak statusa otpada i nusproizvode,
- pojačati ulogu **standardizacije** na temelju tekuće procjene postojećeg rada u tom području na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini,
- pravodobno upotrebljavati ograničenja uporabe **posebno zabrinjavajućih tvari u proizvodima** ako se za upotrebu tih tvari treba dobiti odobrenje i istodobno nastaviti poboljšavati provedbu na granicama,
- ocijeniti izvedivost osnivanja **promatračke skupine za ključne sekundarne materijale na tržištu**.

4.4. Pitanje izvoza otpada iz EU-a

Na globalnom tržištu otpada događaju se znatne promjene. U proteklom desetljeću milijuni tona europskog otpada izvezeni su u zemlje izvan EU-a, često bez odgovarajućih planova za pravilnu obradu tog otpada. Izvoz otpada često negativno utječe na okoliš i zdravlje u zemljama odredišta te uzrokuje gubitak resursa i gospodarskih prilika za industriju recikliranja u EU-u. Nedavna ograničenja uvoza koja su uvele neke treće zemlje pokazala su da EU previše ovisi o obradi otpada u inozemstvu, ali i potaknula industriju recikliranja na povećanje svojeg kapaciteta i dodavanje vrijednosti otpadu u EU-u.

U tom kontekstu i uzimajući u obzir neriješeno pitanje nezakonitih pošiljki otpada, Komisija će poduzeti mjere kako bi **osigurala da EU ne prenosi svoje probleme s otpadom u treće zemlje**. Mjere u pogledu dizajna proizvoda, kvalitete i sigurnosti

sekundarnih materijala i jačanja tržišta trećih zemalja doprinijet će uspostavi standarda „**reciklirano u EU-u**” za kvalitetne sekundarne materijale.

Olakšavanje pripreme za ponovnu uporabu i recikliranje otpada u EU-u poboljšat će se temeljitom revizijom **propisa EU-a o pošiljkama otpada**⁴⁰. Tom će se revizijom nastojati i **ograničiti izvoz otpada koji ima štetan utjecaj na okoliš i zdravlje u trećim zemljama ili se može obraditi unutar EU-a**, s naglaskom na zemljama odredišta, problematičnim tokovima otpada, zabrinjavajućim vrstama postupanja s otpadom te izvršavanju propisa kako bi se spriječio nezakonit izvoz. Komisija će podupirati i mjere na multilateralnoj, regionalnoj i bilateralnoj razini u **borbi protiv kaznenih djela protiv okoliša, posebno u područjima nezakonitog izvoza i nezakonite trgovine**, pojačat će **kontrole nad pošiljkama otpada** i poboljšati održivo gospodarenje otpadom u tim zemljama.

5. KORIST OD NAČELA KRUŽNOSTI ZA LJUDE, REGIJE I GRADOVE

Od 2012. do 2018. broj radnih mjesta povezanih s kružnim gospodarstvom u EU-u povećao se za 5 % i dostigao brojku od 4 milijuna⁴¹. Može se očekivati da će primjena načela kružnosti imati pozitivan neto učinak na stvaranje radnih mjesta, pod uvjetom da radnici steknu vještine potrebne za zelenu tranziciju. Potencijal **socijalnog gospodarstva**, koje je predvodnik u stvaranju radnih mjesta povezanih s kružnim gospodarstvom, dodatno će se iskoristiti zahvaljujući uzajamnim koristima od potpore zelenoj tranziciji i jačanja socijalne uključenosti, posebno u okviru akcijskog plana za provedbu **europskog stupa socijalnih prava**⁴².

Komisija će osigurati da njezini instrumenti kojima se podupiru vještine i stvaranje radnih mjesta doprinesu i ubrzavanju tranzicije na kružno gospodarstvo, među ostalim u kontekstu ažuriranja **Programa vještina**, pokretanja **Pakta za vještine** u širokim partnerstvima s više dionika, te akcijskog plana za socijalnu ekonomiju. U okviru **Europskog socijalnog fonda plus** promicat će se daljnja ulaganja u sustave obrazovanja i osposobljavanja, cjeloživotno učenje i socijalne inovacije.

Komisija će iskoristiti i potencijal financijskih instrumenata i fondova EU-a kako bi poduprla potrebna ulaganja na regionalnoj razini i osigurala da sve regije ostvare korist od tranzicije. Osim informiranja javnosti, suradnje i izgradnje kapaciteta, **sredstvima kohezijske politike** pomoći će se regijama u provedbi strategija za kružno gospodarstvo i jačanju njihovih industrijskih struktura i lanaca vrijednosti. Rješenja kružnog gospodarstva bit će prilagođena **najudaljenijim regijama i otocima** zbog njihove ovisnosti o uvozu resursa, visokih stopa proizvodnje otpada zbog turizma te izvoza otpada. **Mehanizam za pravednu tranziciju**⁴³, predložen u okviru plana ulaganja za europski zeleni plan i programa InvestEU, moći će podupirati projekte usmjerene na kružno gospodarstvo.

Ključna pomoć gradovima pružit će se u okviru predložene **europske urbane inicijative, izazova za inteligentne gradove te inicijative za kružno gospodarstvo u gradovima i regijama**. Kružno gospodarstvo bit će među prioritetima inicijative „**Green City Accord**”.

⁴⁰ Uredba (EZ) br. 1013/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. lipnja 2006. o pošiljkama otpada (SL L 190, 12.7.2006., str. 1.).

⁴¹ https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=cei_cie010&language=en

⁴² COM(2020) 14 final.

⁴³ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_39

Europska platforma dionika kružnog gospodarstva nastaviti će služiti kao forum za razmjenu informacija među dionicima.

6. MEĐUSEKTORSKE MJERE

6.1. Kružnost kao preduvjet za klimatsku neutralnost

Želimo li postići klimatsku neutralnost, moramo pojačati sinergije između kružnosti i smanjenja emisija stakleničkih plinova. Komisija će:

- analizirati mogućnosti za sustavno mjerenje **utjecaja kružnosti na ublažavanje klimatskih promjena i prilagodbu tim promjenama**,
- poboljšati **alate za modeliranje kako bi se iskoristile prednosti kružnog gospodarstva u pogledu smanjenja emisija stakleničkih plinova** na razini EU-a i nacionalnoj razini,
- promicati jačanje **uloge kružnosti u budućim revizijama nacionalnih energetske i klimatskih planova** te, prema potrebi, u drugim klimatskim politikama.

Osim smanjenja emisija stakleničkih plinova, za ostvarenje klimatske neutralnosti bit će nužno i da se ugljik ukloni iz atmosfere, u gospodarstvu upotrebljava bez ispuštanja te skladišti na duža razdoblja. Uklanjanja ugljika mogu se temeljiti na prirodnim postupcima, uključujući obnovu ekosustava, zaštitu šuma, pošumljavanje, održivo gospodarenje šumama i sekvestraciju ugljika u poljoprivrednim tlima, ili na povećanoj kružnosti, npr. dugotrajnim skladištenjem ugljika u drvenoj građi, ponovnom uporabom ugljika i njegovim skladištenjem u proizvodima, npr. mineralizacijom u građevinskom materijalu.

Kako bi **potaknula primjenu uklanjanja ugljika i povećala kružnost ugljika** pridržavajući se ciljeva biološke raznolikosti, Komisija će razmotriti razvoj **regulatornog okvira za certifikaciju uklanjanja ugljika**, koji će se temeljiti na pouzdanom i transparentnom obračunu ugljika, radi praćenja i provjere njegova stvarnog uklanjanja.

6.2. Financijska strana procesa

Za ubrzavanje zelene tranzicije nužne su pažljive, ali odlučne mjere za usmjeravanje financiranja prema održivijim obrascima proizvodnje i potrošnje. Komisija u tom pogledu već poduzima niz inicijativa, uključujući **integraciju cilja kružnoga gospodarstva u skladu s Uredbom o taksonomiji**⁴⁴, te radi na pripremi **kriterija dodjele znaka za okoliš EU-a za financijske proizvode**. **Platforma za potporu financiranja kružnog gospodarstva** nastaviti će promotorima projekata davati smjernice o kružnim poticajima, izgradnji kapaciteta i upravljanju financijskim rizicima. Financijskim instrumentima EU-a, kao što su jamstva za MSP-ove u okviru postojećeg okvira i programa InvestEU od 2021., mobilizira se privatno financiranje za potporu kružnom gospodarstvu. Komisija je predložila i nova **vlastita sredstva za proračun EU-a na temelju količine nerecikliranog plastičnog ambalažnog otpada**. Uz to, Komisija će:

- u nadolazećoj **reviziji Direktive o nefinancijskom izvješćivanju** pojačati obvezu poduzeća da objavljuju podatke o utjecaju na okoliš,

⁴⁴ EU-ov sustav klasifikacije za okolišno održive djelatnosti:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hr/HIS/?uri=CELEX%3A52018PC0353>

- podupirati **inicijativu poduzeća za razvoj zelenih računovodstvenih načela** koja dopunjuju financijske podatke podacima o uspješnoj primjeni načela kružnoga gospodarstva,
- poticati **integraciju kriterija održivosti u poslovne strategije** poboljšanjem okvira za korporativno upravljanje,
- uzeti u obzir ciljeve povezane s kružnim gospodarstvom pri **preusmjeravanju fokusa europskog semestra** te u kontekstu nadolazeće revizije **smjernica o državnim potporama u području zaštite okoliša i energetike**,
- nastaviti poticati širu primjenu dobro osmišljenih **gospodarskih instrumenata** kao što su **oporezivanje za zaštitu okoliša, uključujući poreze na odlagališta i spaljivanje**, te omogućiti državama članicama primjenu **stopa poreza na dodanu vrijednost (PDV)** kojima će promicati aktivnosti kružnog gospodarstva usmjerene na krajnje potrošače, posebice na usluge popravka⁴⁵.

6.3. Poticanje tranzicije istraživanjem, inovacijama i digitalizacijom

Europska poduzeća predvode primjenu kružnih načela u inovacijama. Iz **Europskog fonda za regionalni razvoj**, putem pametne specijalizacije, te iz programa **LIFE** i **Obzor Europa** dopunit će se privatno financiranje inovacija te će se podupirati čitav ciklus inovacija kako bi se inovativna rješenja uvela na tržište. U okviru Obzora Europa podupirat će se razvoj pokazatelja i podataka, novih materijala i proizvoda, zamjena i uklanjanje opasnih tvari na temelju pristupa „sigurnog dizajna”, kružni poslovni modeli te nove tehnologije proizvodnje i recikliranja. Osim toga, istražiti će se potencijal kemijskog recikliranja, imajući na umu ulogu digitalnih alata za postizanje ciljeva primjene kružnih načela. **Aktivnosti Marie Skłodowska-Curie** mogu dodatno poduprijeti razvoj vještina, osposobljavanja i mobilnost istraživača u tom području.

Digitalne tehnologije mogu se upotrijebiti za praćenje putovanja proizvoda, komponenti i materijala te za siguran pristup tako dobivenim podacima. **Europski podatkovni prostor za pametne kružne aplikacije**, spomenut u odjeljku 2., omogućit će strukturi i sustavu upravljanja da potiču primjene i usluge kao što su putovnice za proizvode, mapiranje resursa i informiranje potrošača.

Europski institut za inovacije i tehnologiju koordinirat će inovacijske inicijative za kružno gospodarstvo u suradnji sa sveučilištima, istraživačkim organizacijama, industrijom i MSP-ovima u okviru **zajednica znanja i inovacija**.

Režim za intelektualno vlasništvo mora biti prilagođen digitalnom dobu i zelenoj tranziciji te podupirati konkurentnost poduzeća u EU-u. Komisija će predložiti **strategiju o intelektualnom vlasništvu** kako bi osigurala da intelektualno vlasništvo ostane ključan čimbenik koji bi omogućio kružno gospodarstvo i stvaranje novih poslovnih modela.

7. NAJVAŽNIJA ZALAGANJA NA GLOBALNOJ RAZINI

EU će u ovom području postići uspjeh samo ako njegov rad potakne i globalni prelazak na pravedno, klimatski neutralno, resursno učinkovito i kružno gospodarstvo. Postoji sve veća potreba za raspravama o određivanju „sigurnog prostora za djelovanje”, pri čemu bi upotreba različitih prirodnih resursa ostala ispod lokalnih, regionalnih i globalnih pragova, a utjecaj na okoliš bio unutar granica našeg planeta.

⁴⁵ Podložno ishodu zakonodavnog postupka koji je u tijeku.

Za zemlje s perspektivom pristupanja EU-u, naše najbliže susjede na jugu i istoku, gospodarstva u usponu i ključne partnere diljem svijeta novi održivi modeli stvorit će prilike za poslovanje i zapošljavanje te ojačati veze s europskim gospodarskim subjektima⁴⁶.

Kako bi podržala globalnu tranziciju na kružno gospodarstvo, Komisija će:

- u nastavku rada iz Europske strategije za plastiku, na međunarodnoj razini predvoditi nastojanja da se postigne **globalni sporazum o plastici** te promicati primjenu EU-ova pristupa kružnog gospodarstva u pogledu plastike,
- predložiti **Globalni savez za kružno gospodarstvo** kako bi se utvrdili nedostaci u znanju i upravljanju u području kružnog gospodarstva te radi unapređenja inicijativa za partnerstvo, uključujući partnerstva s velikim gospodarstvima,
- razmotriti izvedivost određivanja „sigurnog prostora za djelovanje” za upotrebu prirodnih resursa i pokretanje rasprava o **međunarodnom sporazumu o upravljanju prirodnim resursima**,
- ojačati **partnerstvo s Afrikom** kako bi se od zelene tranzicije i kružnog gospodarstva ostvarila što veća korist,
- osigurati da **sporazumi o slobodnoj trgovini** uključuju unaprijeđene ciljeve kružnog gospodarstva,
- nastaviti promicati kružno gospodarstvo u **pristupnim procesima sa zemljama zapadnog Balkana**, u kontekstu **bilateralnih, regionalnih i multilateralnih političkih dijaloga, foruma i sporazuma o zaštiti okoliša** te u kontekstu programa pretpristupne pomoći i susjedstva, razvoja i međunarodne suradnje, uključujući Međunarodnu platformu za održivo financiranje,
- pojačati **aktivnosti informiranja**, među ostalim u okviru diplomacije za ostvarenje europskog zelenog plana i misija za kružno gospodarstvo, te surađivati s državama članicama EU-a na poboljšanju koordinacije i zajedničkog rada na globalnom kružnom gospodarstvu.

8. PRAĆENJE NAPRETKA

U skladu s europskim zelenim planom i godišnjom strategijom održivog rasta za 2020.⁴⁷ Komisija će **pojačati praćenje nacionalnih planova i mjera za ubravanje tranzicije na kružno gospodarstvo u okviru preusmjerenja fokusa europskog semestra** kako bi održivost postala njegov još važniji element.

Komisija će ažurirati i **okvir za praćenje kružnog gospodarstva**⁴⁸. Uzimajući u obzir europske statističke podatke, novim će se pokazateljima obuhvatiti glavna područja iz ovog akcijskog plana i veze između kružnosti, klimatske neutralnosti i cilja nulte stope onečišćenja. Projekti u okviru programa Obzor Europa i podaci iz programa Copernicus doprinijet će mjerilima za kružnost na različitim razinama koje još nisu uvrštene u službene statističke podatke.

Pokazatelji o iskorištavanju resursa, uključujući potrošački otisak i materijalni otisak, koji služe za pregled potrošnje materijala i utjecaja na okoliš povezanih s našim obrascima proizvodnje i potrošnje, dodatno će se razviti te će se povezati s praćenjem i

⁴⁶ SWD(2020) 100.

⁴⁷ COM(2019) 650 final.

⁴⁸ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/circular-economy/indicators/monitoring-framework>

procjenom napretka u odvajanju gospodarskog rasta od uporabe resursa i utjecaja tog napretka u EU-u i šire.

9. ZAKLJUČAK

Tranzicija na kružno gospodarstvo bit će sustavna, duboka i korjenita, i u Europskoj uniji i izvan nje. Promjene koje donese mjestimično će biti disruptivne, pa mora biti pravedna. Od dionika na svim razinama – na razini EU-a te na nacionalnoj, regionalnoj, lokalnoj i međunarodnoj razini – zahtijevat će se usklađivanje i suradnja.

Stoga Komisija poziva institucije i tijela EU-a da podrže ovaj akcijski plan i aktivno doprinose njegovoj provedbi, te potiče države članice da s obzirom na njegovu ambicioznost donesu odnosno ažuriraju svoje nacionalne strategije, planove i mjere za kružno gospodarstvo. Osim toga, Komisija će preporučiti uključivanje kružnog gospodarstva na dnevni red rasprava o budućnosti Europe i dijaloga s građanima.